

Η τελευταία κρίση (Κυριακή της Απόκρεω)

Ορθοδοξία / Ιερός Άμβων

Πρωτοπρεσβύτερος Αλέξανδρος Σμέμαν (†)

Η επόμενη Κυριακή ονομάζεται Κυριακή της Απόκρεω γιατί στη διάρκεια της εβδομάδας που ακολουθεί αρχίζει μια περιορισμένη νηστεία - «αποχή κρέατος» - όπως παραγγέλλουν τα λειτουργικά βιβλία. Αυτή η παραγγελία γίνεται κατανοητή μόνο μέσα στο φως όσων είπαμε παραπάνω για τα νόημα της προετοιμασίας. Η Εκκλησία αρχίζει να μας «προσαρμόζει» στη μεγάλη προσπάθεια που θα απαιτήσει άπα μας επτά μέρες αργότερα. Σταδιακά μας βάζει στο μεγάλο αγώνα, γιατί γνωρίζει την ευπάθεια μας και προβλέπει την πνευματική μας αδυναμία.

Την παραμονή της Κυριακής της Απόκρεω, η Εκκλησία μας καλεί σε μια παγκόσμια ανάμνηση όλων «των απ' αιώνος κοιμηθέντων ευσεβώς, επ' ελπίδι αναστάσεως, ζωής αιωνίου». Αυτή πραγματικά είναι η μεγάλη μέρα της Εκκλησίας κατά την οποία προσευχόμαστε για τα κοιμηθέντα μέλη της. Για να καταλάβουμε το νόημα που υπάρχει στη σχέση της Μεγάλης Σαρακοστής και της προσευχής για τους κοιμηθέντες θα πρέπει να θυμηθούμε ότι ο Χριστιανισμός είναι η θρησκεία της αγάπης. Ο Χριστός δεν άφησε στους μαθητές Του μια διδασκαλία ατομικής

σωτηρίας, αλλά την «καινή εντολή» του «αγαπάτε αλλήλους» και πρόσθεσε: «εν τούτω γνώσονται πάντες ότι εμοί μαθηταί έστε, εάν αγάπην έχητε εν αλλήλοις» (Ιωαν. 13,35). Η αγάπη επομένως είναι το θεμέλιο και η ουσία της ζωής της Εκκλησίας η Οποία, κατά τον άγιο Ιγνάτιο Αντιοχείας, είναι «ενότητα πίστεως και αγάπης». Αμαρτία είναι πάντοτε η απουσία της αγάπης, και επομένως είναι ο χωρισμός, η απομόνωση, ο πόλεμος όλων εναντίον όλων. Η νέα ζωή που μας έδωσε ο Χριστός και που μεταβιβάζεται σε μας δια της Εκκλησίας είναι πάνω απ' όλα μια ζωή συνδιαλλαγής, «συναγωγής εις ενότητα όλων των διεσκορπισμένων», η αποκατάσταση της θραυσμένης από την αμαρτία αγάπης.

Αλλά πώς είναι δυνατό ν' αρχίσουμε ποτέ την επιστροφή μας στο Θεό και τη συμφιλίωσή μας μ' Αυτόν, αν από μέσα μας δεν ξαναγυρίσουμε στη μοναδική καινή εντολή της αγάπης; Η προσευχή για τους «κεκοιμημένους» είναι μια βασική έκφραση της Εκκλησίας σαν αγάπης. Ζητάμε από το Θεό να θυμηθεί αυτούς που και 'μείς θυμόμαστε και τους θυμόμαστε ακριβώς γιατί τους αγαπάμε. Προσευχόμενοι γι' αυτούς τους συναντάμε «εν Χριστώ, ο οποίος αγάπη εστίν» και που - ακριβώς επειδή είναι Αγάπη - ξεπερνάει το θάνατο που είναι η τελική νίκη του χωρισμού και της έλλειψης της αγάπης. Μέσα στο Χριστό δεν υπάρχουν ζωντανοί και πεθαμένοι γιατί όλοι είναι «ζώντες εν Αυτώ». Αυτός είναι η Ζωή και αυτή η Ζωή είναι το φως του ανθρώπου. Αγαπώντας το Χριστό αγαπάμε όλους

εκείνους που βρίσκονται εν Αυτώ. Αγαπώντας αυτούς που είναι εν Αυτώ, αγαπάμε το Χριστό. Αυτός είναι ο Κανόνας της Εκκλησίας, που φανερώνεται με τις προσευχές που κάνει για τους κοιμηθέντες. Πραγματικά η «εν Χριστώ» αγάπη μας είναι εκείνη που τους διατηρεί πάντα ζωντανούς γιατί τους διατηρεί «εν Χριστώ» Πόσο αλήθεια, λανθασμένοι - απελπιστικά λανθασμένοι - είναι όσοι από τους δυτικούς χριστιανούς ή έχουν περιορίσει τις προσευχές τους για τους κοιμηθέντες σε ένα νομικό δόγμα «περί αμοιβών» και «ικανοποιήσεως», ή τις αρνούνται σαν άχρηστες. Η μεγάλη αγρυπνία «υπέρ των Κεκοιμημένων» το Σάββατο πριν από την Κυριακή της Απόκρεω είναι ένας τύπος ακολουθίας για την ανάμνηση των «προαπελθόντων» που επαναλαμβάνεται το δεύτερο, τρίτο και τέταρτο Σάββατο της Μεγάλης Σαρακοστής.

Είναι η αγάπη και πάλι που αποτελεί το θέμα της Κυριακής της Απόκρεω. Ευαγγελικό ανάγνωσμα της μέρας είναι η παραβολή του Χριστού για την Τελευταία Κρίση (Ματθ, 25, 31-46). Όταν ο Χριστός θα έρθει να μας κρίνει ποιο θα είναι το κριτήριό Του; Η παραβολή μας δίνει την απάντηση: η αγάπη - όχι ένα απλό ανθρωπιστικό ενδιαφέρον για μια αφηρημένη δικαιοσύνη και για κάποιους, ανώνυμους «φτωχούς», αλλά η συγκεκριμένη και προσωπική αγάπη για τον άνθρωπο, για κάθε ανθρώπινο πρόσωπο με το οποίο ο Θεός με φέρνει σε επαφή στη ζωή μου. Αυτή η διάκριση είναι πολύ σημαντική γιατί σήμερα όλο και περισσότεροι χριστιανοί έχουν την τάση να ταυτίζουν τη χριστιανική αγάπη με τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές φροντίδες. Με άλλα λόγια, έχουν την τάση να μετατοπίζουν το ενδιαφέρον από το μοναδικό πρόσωπο και το μοναδικά προσωπικό προορισμό του στις ανώνυμες οντότητες όπως είναι οι «τάξεις» οι «φυλές» κ.λ.π. Όχι ότι αυτές οι φροντίδες είναι λανθασμένες. Είναι φανερό ότι οι χριστιανοί μέσα στην πορεία της ζωής τους, μέσα στις ευθύνες τους σαν πολίτες, σαν επαγγελματίες κ.λ.π., καλούνται να φροντίζουν, όσο οι δυνατότητες και η κατανόηση τους επιτρέπουν περισσότερο, για μια δίκαιη, σταθερή και γενικά πιο ανθρώπινη κοινωνία. Όλα αυτά, σίγουρα, προέρχονται από τη χριστιανική αγάπη. Αλλά η χριστιανική αγάπη, αυτή καθαυτή είναι κάτι διαφορετικό και αυτή η διαφορά θα γίνει κατανοητή και θα διαφυλαχθεί αν η Εκκλησία διατηρήσει τη μοναδική αποστολή της και δε γίνει μια συνηθισμένη «κοινωνική υπηρεσία» που ασφαλώς δεν είναι στη φύση της.

Η χριστιανική αγάπη είναι η «δυνατή αδυνατότητα» να βλέπω το Χριστό στο πρόσωπο κάθε ανθρώπου, οποιοσδήποτε κι αν είναι αυτός, και τον οποίο ο Θεός, μέσα στο αιώνιο και μυστηριώδες σχέδιό Του, έχει αποφασίσει να φέρει μέσα στη ζωή μου έστω και για λίγες στιγμές να τον φέρει κοντά μου, όχι σαν μια ευκαιρία για «καλή πράξη» ή για εξάσκηση της φιλανθρωπίας μου, αλλά σαν αρχή μιας αδιάκοπης συντροφιάς μέσα στον ίδιο το Θεό.

Αληθινά τι άλλο είναι αγάπη παρά αυτή η μυστηριώδης δύναμη που ξεπερνάει τα τυχαίο και το εξωτερικό στον «άλλο» - ξεπερνάει δηλαδή την εξωτερική του εμφάνιση, την κοινωνική του θέση, την εθνική του καταγωγή, τη διανοητική του ικανότητα - και φτάνει στην ψυχή του, τη μοναδική και μοναδικά προσωπική «ρίζα» της ανθρώπινης ύπαρξης, το αληθινό κομμάτι του Θεού μέσα του; Αν ο Θεός αγαπάει κάθε άνθρωπο είναι ακριβώς γιατί Αυτός μόνο γνωρίζει τον ατίμητο και απόλυτα μοναδικό θησαυρό, την «ψυχή» ή το «πρόσωπο», που έδωσε στον κάθε άνθρωπο. Η χριστιανική αγάπη λοιπόν είναι η συμμετοχή σ' αυτή τη θεϊκή γνώση, είναι το δώρο αυτής της θεϊκής αγάπης. Δεν υπάρχει «απρόσωπη» αγάπη γιατί αγάπη είναι η υπέροχη ανακάλυψη του «προσώπου» στον «άνθρωπο», η ανακάλυψη του συγκεκριμένου και μοναδικού προσώπου μέσα στο σύνολο γενικά. Είναι η ανακάλυψη σε κάθε άνθρωπο αυτού που τον κάνει «αξιαγάπητο» και που είναι δοσμένο από το Θεό.

Από αυτή την άποψη η χριστιανική αγάπη είναι μερικές φορές το αντίθετο από την «κοινωνική δραστηριότητα» με την οποία συχνά σήμερα ταυτίζεται ο

Χριστιανισμός. Για έναν άνθρωπο με κοινωνική δραστηριότητα το αντικείμενο της αγάπης δεν είναι το «πρόσωπο» αλλά ο «άνθρωπος, μια δηλαδή αφηρημένη μονάδα μιας, όχι λιγότερο, αφηρημένης Ανθρωπότητας». Αλλά για το Χριστιανισμό, ο άνθρωπος είναι «αξιαγάπητος» ακριβώς γιατί είναι πρόσωπο. Εκεί το πρόσωπο χάνεται μέσα στον άνθρωπο εδώ ως άνθρωπος θεωρείται μόνο το πρόσωπο. Ο «κοινωνικός εργάτης» δεν ενδιαφέρεται για τα συγκεκριμένα πρόσωπα και άνετα τα θυσιάζει για το «γενικό συμφέρον». Ο Χριστιανισμός μπορεί να φαίνεται ότι είναι – και σε μερικές περιπτώσεις πραγματικά είναι – μάλλον διστακτικός γι' αυτή την αόριστη Ανθρωπότητα, αλλά διαπράττει θανάσιμη αμαρτία εναντίον του εαυτού του κάθε φορά που αδιαφορεί και δεν αγαπάει το συγκεκριμένο πρόσωπο. Η κοινωνική δραστηριότητα είναι πάντοτε «φουτουριστική» στην προσέγγισή της. Ενεργεί πάντα στο όνομα της δικαιοσύνης, του νόμου, της ευτυχίας που πρόκειται να έρθει, να κερδηθεί. Ο Χριστιανισμός ελάχιστα ενδιαφέρεται γι' αυτό το προβληματικό μέλλον αλλά βάζει όλη την έμφαση στο τώρα, που είναι ο μόνος αποφασιστικός χρόνος για αγάπη. Οι δυο αυτές στάσεις δεν αποκλείουν η μια την άλλη αλλά δεν πρέπει να συγχέονται. Οι χριστιανοί βεβαιότατα, έχουν ευθύνες απέναντι «στον κόσμο τούτο» και πρέπει να τις εκπληρώσουν. Ακριβώς αυτή είναι η περιοχή της «κοινωνικής δραστηριότητας που ανήκει εντελώς στον «κόσμο τούτο». Οπωσδήποτε όμως η χριστιανική αγάπη σκοπεύει πέρα από τον «κόσμο τούτο». Είναι αυτή η ίδια μια ακτίνα, μια εκδήλωση της Βασιλείας του Θεού υπερβαίνει και συντρίβει όλους τους περιορισμούς, όλες τις «συνθήκες» του κόσμου τούτου διότι το κίνητρο της, ο σκοπός της καθώς και η ολοκλήρωσή της είναι στο Θεό. Και ξέρουμε ότι ακόμα, και σ' αυτόν τον κόσμο που «εν τω πονηρώ κείται» η μόνη νίκη που διαρκεί και μεταμορφώνει είναι η νίκη της αγάπης. Η πραγματική αποστολή της Εκκλησίας είναι να υπενθυμίζει στον άνθρωπο την προσωπική του αγάπη και την κλήση του, που είναι να πλημμυρίσει τον αμαρτωλό κόσμο μ' αυτή την αγάπη.

Η παραβολή για την Τελευταία Κρίση αναφέρεται στη χριστιανική αγάπη. Δεν είμαστε όλοι καλεσμένοι να δουλέψουμε για την Ανθρωπότητα, όμως ο καθένας μας έχει λάβει το δώρο και τη χάρη της αγάπης του Χριστού. Ξέρουμε ότι όλοι οι άνθρωποι τελικά έχουν ανάγκη απ' αυτή την προσωπική αγάπη, έχουν ανάγκη να τους αναγνωρίζεται δηλαδή η μοναδικότητα της ψυχής τους στην οποία αντανακλάται όλη η ομορφιά της δημιουργίας μ' ένα ξεχωριστό τρόπο. Ξέρουμε ακόμα ότι οι άνθρωποι βρίσκονται «εν φυλακή», είναι «πεινώντες και διψώντες» ακριβώς γιατί τους λείπει αυτή η προσωπική αγάπη. Τέλος ξέρουμε ότι όσο στενά και περιορισμένα και αν είναι τα πλαίσια της προσωπικής μας ύπαρξης ο καθένας από μας δημιουργήθηκε υπεύθυνος για μια μικρή θέση στη Βασιλεία του Θεού, και έγινε υπεύθυνος εξαιτίας αυτού του δώρου της αγάπης του Χριστού. Έτσι είτε

έχουμε είτε δεν έχουμε αποδεχτεί αυτή την ευθύνη, είτε αγαπήσαμε είτε αρνηθήκαμε την αγάπη, πρόκειται να κριθούμε Γιατί εφ' όσον «εποιήσατε ενί τούτων των αδελφών μου των ελαχίστων, εμοί εποιήσατε» (Ματθ. 25,40).

(ΜΕΓΑΛΗ ΣΑΡΑΚΟΣΤΗ, Πορεία προς το Πάσχα, «ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΚΡΙΤΑΣ» σ.26-31)

<https://bit.ly/30ejGpz>